

€ 4 1

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Г. № 25/29.1998

Дата 23.01.1998

18

Сдружение
**ГРАЖДАНСКИ ФОРУМ
СВОБОДНО СЛОВО**

СОФИЯ, ЖК „СЕРДИКА“ БЛ. 1, ВХ. А, АП. 22, ТЛФ 230 698

На г-н Григоров

26.01.98

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на сдружение „Граждански Форум Свободно Слово“

по искането на група народни представители от 38-то Народно събрание за обявяване на противоконституционност на параграф 1 /чл.9, ал.1/и параграфи 5, 6, 7, 10 и 12 от Закона за изменение и допълнение на Закона за радио и телевизия /обнародван в „Държавен вестник“, брой 112 от 1997 година/.

Уважаеми конституционни съдии,

С ваше определение по конституционно дело номер 19/1997 по искането на група народни представители за обявяване противоконституционност на няколко параграфа от Закона за изменение и допълнение на Закона за радио и телевизия /ДВ, бр. 112/1997/ Сдружение „Граждански Форум Свободно Слово“ е конституирано като заинтересована страна. Благодарим Ви за предоставената ни възможност да изложим и нашето становище по това дело.

Сдружение „Граждански Форум Свободно Слово“ бе страна и по трите досегашни конституционни дела, засягащи сферата на радиото и телевизията. В становищата си по тях ние се опитахме да защитим неизменната си и категорична позиция в подкрепа на независимостта на електронните медии в България, на такива законодателни решения, които да гарантират обществения характер на държавните БНР и БНТ и да осигурят равнопоставеност и свобода на частните радио и телевизионни станции. С удовлетворение трябва да отбележим, че според нас и решенията на уважаемия Конституционен съд по тези дела категорично защитиха тези принципи.

Сегашното искане на група народни представители съдържа два основни момента, които изискват различен подход. Първият основен момент е свързан с параграфи 5, 6, 7, 10 и 12. Искането за обявяване на тяхната противоконституционност е аргументирано с обстоятелството, че при разглеждането на закона за съдържащите се в тях норми не е била упражнена конституционносъобразно законодателна инициатива по член 87, алинея 1 от Конституцията. Като отбелязваме, че, разбира се, е добре да се спазват предвидените законови процедури, ние не бихме се разпростирали повече по този важен, но все пак по-скоро „технически“ аргумент, свързан със законодателния процес. Очевидно е, че спазването или нарушаването на процедурата могат да се установят относително лесно, като се проследят фактическите обстоятелства в стенографските протоколи и деловодната документация.

Ако се гледа обаче на съдържащите се в някои от оспорваните параграфи норми не формално и процедурно, а по същество, струва ни се, могат да се намерят по-сериозни аргументи за тяхното оспорване. Те са свързани преди всичко с конституционния принцип за равнопоставеност на различните видове собственост, който се нарушава с изваждането от обсега на Закона за радио и телевизия на частните електронни медии. Това впрочем се отнася и до някои неспоменати в искането на групата народни представители параграфи на Закона за изменение и допълнение на Закона за радио и телевизия. Този въпрос обаче опира до голямата тема за неблагоприятията в досегашното медийно законодателство, до очевидната според нас необходимост от нов цялостен, рамков закон за радиото и телевизията.

Вторият основен момент в иска на групата народни представители е свързан с параграф 1 от Закона за изменение и

допълнение на Закона за радио и телевизия, тоест, с промяната в член девети, алинея първа на сега действащия медиен закон. Всъщност, става дума за заместване на отменения от Вас като противоречащ на Конституцията текст. Нашето мнение е, че и новият вариант на този член, отнасящ се до начина на съставяне на Националния съвет за радио и телевизия, противоречи на член 40 от Конституцията. По същество аргументите за това мнение сме изложили вече веднаж в нашето становище по конституционно дело 19 от 1996 година. Всъщност тези аргументи са може би най-точно изразени в самото решение на уважаемия Конституционен съд по същото дело. Те се базират и на тълкувателното решение на съда по дело номер 1 от 1996 година, с което на практика бяха определени конституционните рамки на свободата на словото в България. С това решение бяха поставени едни изключително високи изисквания пред бъдещото медийно законодателство. Изисквания, които между другото гарантират независимостта на обществените медии. Важно условие за тази независимост е политическият неутралитет при формирането на независимите органи, които да следят за спазването на закона и да бъдат сигурна преграда „срещу въздействието на държавни органи, политически фактори или друг частен интерес“.

С решението си по дело номер 19 от 1996 година Конституционният съд установи, че първоначалният текст на член 9, алинея 1 от Закона за радио и телевизия е „несъвместим с обезпечаването на прегради срещу политическо влияние върху самия НСРТ, така и опосредено избираните и освобождаваните от него управителни и програмни съвети и генерални директори. Констатирано бе, че предвиденият тогава начин на съставяне на НСРТ /7 членове, предлагани от Народното събрание пропорционално на състава на представените в него групи, двама членове, предлагани от президента и още двама, предлагани от министър-председателя/ „осигурява предимство на парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство“. Отбелязано бе, че „възприетият критерий за разпределение пропорционално на състава на представените парламентарни групи“ е политически по своя характер и дава предимство на една или повече, но коалиционно свързани, политически сили“.

Тези аргументи според нас с пълна сила важат и при новия вариант на член 9, ал.1. Нещо повече - сега действащият текст дава на парламентарното мнозинство още по-очевидно и лесно осъществимо предимство при определяне състава на НСРТ. На най-политизирания орган - Народното събрание - се дава възможност да избере по голямата част от членовете на съвета. А мнозинството в Народното събрание би могло без каквито и да било ограничения да определи изцяло угоден за себе си състав на тази парламентарна квота. Законният текст не съдържа никакви, дори най-минималните, гаранции за неутралитет или за плуралистичност в състава на НСРТ.

За съжаление законодателят и този път по наше мнение не е издържал „изпита“ и се е опитал да не забележи или да заобиколи

конституционните изисквания, достатъчно ясно разтълкувани и формулирани вече в две решения на Конституционния съд. В решението на съда по дело номер 19 от 1996 година при това са посочени и възможните пътища към законодателното решаване на този проблем, различните принципи при създаването на независими органи. Законодателят обаче е избягнал затруднението да помисли за прилагане и оптимално съчетаване на тези принципи и по същество е повторил в един опростен вариант отменените вече веднаж от Конституционния съд норми.

В заключение ще посочим още веднаж, че според нас параграф 1 /чл.9, ал.1/ от Закона за изменение и допълнение на Закона за радио и телевизия противоречи на чл. 40, ал.1 и чл. 11, ал. 1 от Конституцията. Това естествено по наше мнение автоматично би трябвало да води и до констатиране на противоконституционността на решението на Народното събрание за избиране на днешния НСРТ. А и до въпроса за законосъобразността на неговите действия и решения. Обратното би разтворило още повече вратата пред всяко парламентарно мнозинство за безнаказана и безпрепятствена политическа намеса в медийната сфера чрез конюнктурни, антиконституционни законодателни решения. Всъщност, и това дело е пример за тази вече наложила се през последните години в областта на медийното законодателство политика на „свършените факти“. Когато става дума за правата и свободите, заложили в чл. 40 от Конституцията, подобна практика според нас е недопустима.

София, 22 януари 1998 година

С уважение:

/Румяна Червенкова,
секретар на УС/